ജൈവ വൈവിധ്യ കൺവെൻഷനും മൂന്നാംലോക രാഷ്ട്രങ്ങളും

ഡോ. ബി. ശശികുമാർ

1992 ജൂണിൽ റിയോഡി ജനീറോയിൽ നടന്ന ഭൗമ ഉച്ചകോടിയെ തുടർന്ന് നിലവിൽ വന്ന ജൈവ വൈവിധ്യ കൺവെൻഷൻ ലോക ജൈവ വൈവിധ്യത്തെ സംബന്ധിച്ച ആചാരങ്ങളും കീഴ്വഴക്കങ്ങളും പൊടുന്നനെയാണ് കീഴ്മേൽ മറിച്ചത്. ഇന്ത്യയുൾപ്പെടെ 165-ഓളം ലോകരാഷ്ട്രങ്ങൾ ഒപ്പുവച്ച ജൈവ വൈവിധ്യത്തെ സംബന്ധിച്ച പുതിയ നയം ഒരർത്ഥത്തിൽ ജൈവവൈവിധ്യത്തിനും, തൽസംബന്ധിയായ എല്ലാ വിഷയങ്ങൾക്കും എന്നുവേണ്ട ജൈവശാസ്ത്രത്തിനും (ബയോടെക്നോളജി വഴി) പുതിയ മാനവും പ്രാധാന്യവും നേടിക്കൊടുത്തു എന്നത് സത്യം.

പരിസ്ഥിതി മലിനീകരണം (അധികരിക്കുന്ന ഉഷ്ണം, ആസിഡ് മഴ, ഓസോൺ പാളിയിലെ ശോഷണം തുടങ്ങി)ത്തിൽ നിന്ന് ഭൂഗോളത്തെ സംരക്ഷിക്കുക, വനനശീകരണം തടയുക, ജലസ്രോതസുകളെയും, ജൈവവൈവിധ്യത്തെയും സംരക്ഷിക്കുക തുടങ്ങിയ വിശാല ഉദ്ദേശ്യങ്ങളാണ് ജൈവ വൈവിധ്യ കൺവെൻഷന്റെ രൂപീകരണത്തിൽ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശമായി എടുത്തിട്ടുള്ളത്. കൂടാതെ ജൈവവൈവിധ്യ സമ്പന്നമായ വികസ്വര രാജ്യങ്ങളും (the gene richsouth) ജൈവവൈവിധ്യത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ ദരിദ്രമായ എന്നാൽ ബയോടെക്നോളജി ഉൾപ്പെടെ അത്യന്താധുനിക സാങ്കേതിക വിദ്യയിൽ മുന്നിൽ എത്തിയിട്ടുള്ള വികസിത രാജ്യങ്ങളും (the gene poor but technology rich north) തമ്മിൽ രണ്ടുകൂട്ടരുടെയും താൽപര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് കൂടുതൽ സഹകരണവും ജൈവ വൈവിധ്യ കൺവെൻഷൻ വിഭാവന ചെയ്യുന്നു.

ജൈവ വൈവിധ്യത്തെക്കുറിച്ച് ആദ്യമായി ഒരു നയ രൂപീകരണം നടത്തിയത് 1983-ൽ ലോകഭക്ഷ്യ കാർഷിക സംഘടന (FOA) യുടെ നേതൃത്വത്തിലായിരുന്നു. അന്നത്തെ അന്താരാഷ്ട്ര ഉടമ്പടി പ്രകാരം ജൈവവൈവിധ്യം മാനവരാശിയുടെ പൊതുസ്വത്താണെന്ന നയം തത്വത്തിൽ അംഗീകരിച്ചെങ്കിലും 1989-ലും 1991-ലും അവതരിപ്പിച്ച ഭേദഗതികൾ ഈ നയത്തിൽ വെള്ളം ചേർക്കുകയുണ്ടായി എന്നതാണ് സത്യം.

പക്ഷേ, ജൈവവൈവിധ്യത്തെ സംബന്ധിച്ച് അന്നുവരെ ഉണ്ടായിരുന്ന എല്ലാ ധാരണകളെയും ഉടമ്പടികളെയും നിഷ്പ്രഭമാക്കിക്കൊണ്ടാണ് 1992-ൽ ജൈവവൈവിധ്യ കൺവെൻഷൻ നിലവിൽ വന്നത്. തുടക്കത്തിൽ അമേരിക്ക ഉൾപ്പെടെ പല രാജ്യങ്ങളും കൺവെൻഷനെ എതിർത്തെങ്കിലും ഇന്നിപ്പോൾ അമേരിക്കയും കൺവെൻഷനിൽ പങ്കാളിയത്രെ. ഇന്ത്യയുൾപ്പെടെ 165-ഓളം രാഷ്ട്രങ്ങൾ ഒപ്പുവച്ച് കഴിഞ്ഞ ജൈവവൈവിധ്യ കൺവെൻഷൻ ജൈവവൈവിധ്യം അതാതു രാജ്യങ്ങളുടെ പരമാധികാരം ആണെന്ന് ഉറക്കെ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. ജൈവ വൈവിധ്യത്തിന്മേൽ രാജ്യങ്ങൾക്കുള്ള ബൗദ്ധികാവകാശം (TRIPS) കൺവെൻഷന്റെ ഒന്നാമത്തെ ആർട്ടിക്കിളിൽ (Article) ജനിതക ശേഖരങ്ങളുടെയും ജൈവവൈവിധ്യത്തിന്റെയും സംരക്ഷണം സ്ഥായിയായ ഉപയോഗം, ജൈവവൈവിധ്യം അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള പ്രായോഗിക നേട്ടങ്ങളുടെ ലാഭവിഹിതം പങ്കുവയ്ക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ എന്നീ കാര്യങ്ങൾ വിശദമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ലോകജനസംഖ്യയുടെ ആഹാരം, മരുന്ന്, മററാവശ്യങ്ങൾ എന്നിവ നിറവേററുന്നതിനായി ജൈവവൈവിധ്യ കൺവെൻഷനിൽ ഭാഗഭാക്കായിട്ടുള്ള എല്ലാ രാജ്യങ്ങളും തങ്ങളുടെ അധീനതയിൽ ഉള്ള ജൈവവൈവിധ്യം സംരക്ഷിക്കേണ്ടതിന്റെയും പരിപാലിക്കേണ്ടതിന്റെയും ആവശ്യം കൺവെൻഷന്റെ ആമുഖത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഓരോ അംഗരാജ്യവും, അതാതു പ്രദേശത്തെ ജൈവവൈവിധ്യം ശരിയായി മനസിലാക്കേണ്ടതിന്റെയും നിരന്തരം നിരീക്ഷിക്കേണ്ടതിന്റെയും വിവിധമാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ (ജീൻബാങ്ക്, ബയോളജിക്കൽ പാർക്കുകൾ, സംരക്ഷിത വനങ്ങൾ) സംരക്ഷിക്കേണ്ടതിന്റെയും, ഉത്തരവാദിത്വം അടിവരയിട്ട്

പറയുന്നുണ്ട്. കാലാകാലങ്ങളിൽ എല്ലാ അംഗരാജ്യങ്ങളും, അതുവരെ ഇക്കാര്യത്തിൽ സ്വീകരിച്ച നടപടികൾ, അന്താരാഷ്ട്ര മീറ്റിംഗുകളിൽ ചർച്ച ചെയ്യപ്പെടുകയും ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട് എന്നും ജൈവവൈവിധ്യ കൺവെൻഷന്റെ 26-ാം ആർട്ടിക്കിളിൽ നിഷ്കർഷിക്കുന്നു.

തങ്ങളുടെ അധീനതയിൽ വരുന്ന ജനിതകവൈവിധ്യത്തിൻമേൽ ഓരോ രാജ്യത്തിനും പരമാധികാരം ഉണ്ടെങ്കിലും മറ്റു രാജ്യങ്ങളോ, സ്ഥാപനങ്ങളോ ആവശ്യപ്പെട്ടാൽ ഈ ജനിതക ശേഖരം അവർക്ക് ലഭ്യമാക്കണമെന്ന് കൺവെൻഷന്റെ 15-ാമത്തെ ആർട്ടിക്കിളിൽ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഇതാകട്ടെ മുൻകൂട്ടിയുള്ള അനുവാദത്തോടും, ലാഭവിഹിതം പങ്കുവെയ്ക്കുന്നതിനെപ്പറ്റിയുള്ള വ്യക്തമായ പരസ്പര ധാരണയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലും മാത്രമേ പ്രാവർത്തികമാക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ.

ജൈവ വൈവിധ്യം ഭൂമിയിൽ എല്ലായിടത്തും ഒരേ അളവിലോ തോതിലോ അല്ല കാണപ്പെടുന്നത്. ഇപ്പോഴുള്ള ജൈവവൈവിധ്യത്തിന്റെ ഏതാണ്ട് 60-70 ശതമാനം ഭാഗവും 10-12 രാജ്യങ്ങളിലായി മാത്രം ഒതുങ്ങി നിൽക്കുന്നു. ഇന്ത്യ, ബ്രസീൽ, കൊളംബിയ, ഇന്തോനേഷ്യ, പെറു, മഡഗാസ്കർ, സയീറ്, മെക്സിക്കോ തുടങ്ങിയ വികസ്വര രാജ്യങ്ങളാണ് ഇവയിൽ പ്രധാനം.

ജനിതക വൈവിധ്യം അടിസ്ഥാനമാക്കി വികസിപ്പിച്ചെടുക്കുന്ന സാങ്കേതിക വിദ്യ ഏതെങ്കിലും ഉപഭോക്തൃരാജ്യത്തിന് കൈമാറ്റം ചെയ്യുന്നതിനും ജൈവ വൈവിധ്യ കൺവെൻഷനിൽ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം നൽകിയിരിക്കുന്നു. ഇത്തരം സാങ്കേതിക വിദ്യകൾക്ക് ബൗദ്ധിക സ്വത്തവകാശത്തിന്റെ സംരക്ഷണവും കൺവെൻഷൻ വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു. അതായത് ബൗദ്ധിക സ്വത്തവകാശത്തിന്റെ മാനദണ്ഡങ്ങൾക്കനുസരണമായി മാത്രമേ ഈ പുതിയ സാങ്കേതിക വിദ്യ മറ്റേതെങ്കിലും രാജ്യത്തിന് സ്വായത്തമാക്കാൻ കഴിയൂ എന്ന് സാരം.

ജൈവവൈവിധ്യ കൺവെൻഷൻ ജൈവവൈവിധ്യം സംരക്ഷിക്കുന്നതിനും, കൈമാറ്റം ചെയ്യുന്നതിനും ആവശ്യമായി വരുന്ന സാമ്പത്തിക ബാദ്ധ്യതകളെക്കുറിച്ചും വ്യക്തമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്.

ജൈവവൈവിധ്യം ഈ ഭൂമിയിൽ എല്ലായിടത്തും ഒരേ അളവിലോ തോതിലോ അല്ല കാണപ്പെടുന്നത്. ഇപ്പോഴുള്ള ജൈവവൈവിധ്യത്തിന്റെ ഏതാണ്ട് 60-70 ശതമാനം ഭാഗവും ഭൂമിയിലെ 10-12 രാജ്യങ്ങളിലായി മാത്രം ഒതുങ്ങിനിൽക്കുന്നു. ഇന്ത്യ, ബ്രസീൽ, കൊളംബിയ, ഇന്തോനേഷ്യ, മഡഗാസ്കർ, മെക്സിക്കോ പെറു, സയീറ് തുടങ്ങിയ വികസ്വര രാജ്യങ്ങളാണ് ഇവയിൽ പ്രധാനം. എന്നാൽ ജൈവവൈവിധ്യത്തെ ചൂഷണം ചെയ്യുന്നതിനാവശ്യമായ സാങ്കേതിക ജ്ഞാനം മിക്കവാറും വികസിത രാഷ്ട്രങ്ങളുടെ കുത്തകയാണുതാനും.

ജൈവവൈവിധ്യ കൺവെൻഷൻ പല വകുപ്പുകളും, ഉപവകുപ്പുകളും കൈ അടങ്ങുന്ന ഒരു ബൃഹത് പ്രമാണമാണെങ്കിലും, ഇതിന്റെ പല വകുപ്പുകളും അത്രകണ്ട് സുതാര്യമല്ല എന്ന് ഇതിനകം തന്നെ പല മൂന്നാം ലോകരാഷ്ട്രങ്ങളും ആശങ്ക പ്രകടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. തങ്ങൾ തത്വദീക്ഷയില്ലാതെ ചൂഷണം ചെയ്യപ്പെടുന്നതിന് ഈ കൺവെൻഷന്റെ പല ചട്ടങ്ങളും വഴിയൊരുക്കും എന്ന് മിക്ക വികസ്വര രാജ്യങ്ങളും ഭയപ്പെടുന്നു, പ്രത്യേകിച്ച് ബയോടെക്നോളജിയുടെ നൂതന മേഖലകളിലൂടെ.

ജൈവ വൈവിധ്യം സംരക്ഷിക്കപ്പെടുന്നതിനോടൊപ്പം അതിന്റെ സ്ഥായിയായ (Susstainable) ചൂഷണം എങ്ങനെ പ്രാവർത്തികമാക്കാം? ഇവിടെയാണ് കോസ്റ്ററിക്കൻ മോഡലിന്റെ പ്രസക്തി. അമേരിക്കയിലെ മെർക്ക് മരുന്ന് കമ്പനിയുമായി കോസ്റ്ററിക്ക എന്ന ചെറു രാജ്യം ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള ഉടമ്പടി, മെർക്കിനും, കോസ്റ്ററിക്കയ്ക്കും ഒരുപോലെ ഉപകാരപ്രദമത്രെ. കോസ്റ്ററിക്കയിലെ ഇൻബയൊ എന്ന ദേശീയ ജൈവവൈവിധ്യസ്ഥാപനം മെർക്ക് കമ്പനിയുമായി ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള ഉടമ്പടിപ്രകാരം മെർക്ക് ഉപയോഗപ്രദമായ മരുന്നുചെടികളെ തിരിച്ചറിയുന്നതിനും പരീക്ഷണശാല സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുമായി കോസ്റ്ററിക്കയ്ക്ക്, ഇതിനകം തന്നെ 1,80,000 അമേരിക്കൻ ഡോളർ നൽകിക്കഴിഞ്ഞു. കൂടാതെ കോസ്റ്ററിക്കയിലെ മരുന്നുചെടികൾ അടിസ്ഥാനമാക്കി വികസിപ്പിച്ചെടുക്കുന്ന മരുന്നുകൾ വിപണിയിലെത്തിയാൽ, അതിൽനിന്നുള്ള റോയൽറ്റിയും കോസ്റ്ററിക്കയ്ക്ക് ലഭിക്കും. ആദിവാസി ജനതകളുടെ അറിവിനെ മരുന്നുചെടികളെ കണ്ടെത്തുന്നതിനായി ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയാൽ ലാഭവിഹിതത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗം ആ വിവരം നൽകിയ വ്യക്തിക്കും ലഭിക്കും.

ജൈവവൈവിധ്യ കൺവെൻഷനിൽ നിന്ന് ഒരു തിരിച്ചുപോക്ക് സാദ്ധ്യമാവുമെന്ന് ഇന്നത്തെ ചുറ്റുപാടിൽ നമുക്ക് കരുതാൻ കഴിയില്ല. അപ്പോൾ പിന്നെ, കാലഭേദങ്ങൾക്കനുസൃതമായി കോസ്റ്ററിക്കൻ മാതൃകയിൽ ഉള്ള ഉടമ്പടികൾ ആയിരിക്കും പോംവഴിയും ബുദ്ധിയും.